

Pocket verpleegkunde

Interne geneeskunde

Yoëlla Millarson
Inge Hazelhorst

Boom | deTUDstroom

Pocket verpleegkunde: interne geneeskunde

Yoëlla Millarson, Inge Hazelhorst

Pocket verpleegkunde: interne geneeskunde

Boom | de Tijdstroom

© Boom, 2025

De Tijdstroom is een imprint van Koninklijke Boom uitgevers

Uitgegeven door Boom

Prinsengracht 747-751

1017 JX Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting pro (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher. No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without permission of the publisher.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van de illustraties en de artikelen volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Ontwerp omslag: Michiel van Kleef, Schoon Ontwerp

Verzorging binnenwerk: Steven Boland

Illustraties: Lotje van 't Veer-Ottevanger

ISBN 978 90 2446 977 2

NUR 897, 894

www.boom.nl

Voorwoord

De zorg binnen de interne geneeskunde is de afgelopen jaren aanzienlijk complexer geworden. Door de toename van chronische aandoeningen en multimorbiditeit wordt er steeds meer verwacht van verpleegkundigen. Als verpleegkundige binnen de interne geneeskunde krijg je te maken met een breed scala aan ziektebeelden. Een brede kennis is dan ook niet alleen wenselijk, maar noodzakelijk.

Deze pocket biedt jou als verpleegkundige beknopte en praktische informatie over veelvoorkomende ziektebeelden binnen de interne geneeskunde. De inhoud is verdeeld in overzichtelijke hoofdstukken, met onder andere aandacht voor anatomie en fysiologie, ziektebeelden, verpleegkundige observaties, veelgebruikte verpleegkundige tools, behandelingen en onderzoeken. Naast de per hoofdstuk beschreven aandachtspunten voor verpleegkundigen, blijft het van belang om aandacht te hebben voor algemene aandachtspunten, zoals het welbevinden van de patiënt en diens naasten en het belang van een multidisciplinaire benadering van de zorg. In elk hoofdstuk is ruimte om zelf een protocolnummer op te schrijven, zodat je gemakkelijk het bijpassende protocol uit jouw eigen organisatie erop kan naslaan.

Met deze pocket willen we bijdragen aan het verkleinen van de kenniskloof tussen startende en ervaren verpleegkundigen.

Ook voor de ervaren verpleegkundige biedt deze pocket waardevolle verdieping: het compacte naslagwerk zit boordevol relevante details over anatomie, fysiologie en pathologie, en helpt daarmee om kennis op te frissen én verder uit te breiden.

Deze pocket is een ondersteunend hulpmiddel en bevat niet alle mogelijke informatie. Raadpleeg altijd de geldende protocollen en richtlijnen van de organisatie waarin je werkt. De auteurs zijn dan ook niet aansprakelijk voor eventuele fouten die voortvloeien uit het gebruik van deze pocket in de praktijk.

Wij hebben deze pocket met veel plezier geschreven. Met dank en waardering aan alle meelezers – werkzaam als arts of verpleegkundige binnen de interne geneeskunde – die met hun scherpe blik, waardevolle feedback en inhoudelijke suggesties hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit boek.

Esmee Buijs, regieverpleegkundige interne geneeskunde.

Hanneke Rasing, verpleegkundig onderzoeker interne geneeskunde.

Marit Rosenkamp (MSc), arts in opleiding tot specialist interne geneeskunde.

Dr. P.H.P. Groeneveld, internist n.p.

Sonja van Ogtrop (MSc), arts in opleiding tot specialist interne geneeskunde.

Daarnaast danken wij illustrator Lotje van 't Veer-Ottevanger voor haar zorgvuldige en heldere illustraties, die dit boek niet alleen visueel versterken, maar ook bijdragen aan de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de inhoud.

Met deze pocket op zak hopen we je te ondersteunen: zowel in de zorg voor je patiënten als in je eigen professionele groei. We wensen je veel leesplezier en inspiratie toe.

Yoëlla Millarson en Inge Hazelhorst

Yoëlla Millarson is in 2020 afgestudeerd als hbo-verpleegkundige en heeft sindsdien als (regie)verpleegkundige brede ervaring opgedaan binnen de interne geneeskunde en nefrologie in het Isala ziekenhuis in Zwolle.

Inge Hazelhorst is werkzaam als hbo-verpleegkundige en heeft ruim vier jaar ervaring opgedaan als (regie)verpleegkundige op de afdeling interne geneeskunde en nefrologie binnen het Isala ziekenhuis in Zwolle.

Inhoud

Deel I	Anatomie	13
	Anatomie van de nieren	15
	Anatomie en fysiologie nefron	16
	Anatomie en fysiologie renine-angiotensine- aldosteronsysteem (RAAS)	17
	Anatomie van het hart	18
	Anatomie van de longen	19
	Anatomie van het spijsverteringsstelsel	20
	Hypo- en hyperglykemie	21
	Endocrinologie	22
Deel 2	Ziektebeelden interne geneeskunde	23
1	Diabetische ketoacidose (DKA)	25
2	Hyperosmolair hyperglykemisch syndroom (HHS)	31
3	Shock	34
4	Intoxicatie	48
5	Immuun trombocytopenie (ITP)	52
6	Elektrolytstoornissen	56

Deel 3 Ziektebeelden nefrologie 69

7	Functies van de nieren	71
8	Acute nierinsufficiëntie	75
9	Chronische nierinsufficiëntie	78
10	Nierziekten met overeenkomende symptomen en behandelingen	82
11	Nefrotisch syndroom	86
12	Astma renale	89

Deel 4 Infectieziekten 91

13	Spondylodiscitis	93
14	Pyelonefritis	95
15	Cellulitis en erysipelas	97
16	Peritonitis	100
17	Peritonitis bij peritoneale dialyse (PD)	102
18	Pneumonie	104
19	Hiv	108
20	Urineweginfectie (UWI)	110
21	Endocarditis	112

Deel 5 Ziektebeelden psychiatrie 115

22	Delier	117
23	Gesprekstechnieken	120

Deel 6 Ziektebeelden cardiologie 123

24	Decompensatio cordis	125
25	Astma cardiale	129
26	Atriumfibrillatie (AF)	132

Deel 7 Hormoonstelsel 135

27	Hormonen	137
27.1	ADH (antidiuretisch hormoon)	137
27.2	Adrenaline	137
27.3	Aldosteron	137
27.4	Cortisol	138
27.5	Erytropoëetine	138
27.6	Glucagon	138
27.7	Insuline	138
27.8	Noradrenaline	139
27.9	Parathormoon (PTH)	139
27.10	Renine	139

Deel 8 Systeemziekten/auto-immuunziekten 141

28	Systemische lupus erythematosus (SLE)	143
29	Reumatoïde artritis (RA)	147
30	Vasculitis	149

Deel 9	Onderzoek, behandeling, medicatie en labwaarden	151
31	Onderzoeken	153
32	Behandelingen	159
33	Medicatie	165
34	Meest voorkomende labwaarden	174
Deel 10	Verpleegkundige tools	185
	EWS (Early Warning Score)	187
	DENWIS (Dutch Early Nurse Worry Indicator Score)	188
	ABCDE	189
	SBARR	190
	Glasgow Coma Scale (GCS/EMV)	191
	TIME	192
	Over de auteurs	193

Deel I Anatomie

Anatomie van de nieren

